

VSTUPNÍ ČÁST

Název modulu

Literární teorie

Kód modulu

UK-m-4/AL20

Typ vzdělávání

Všeobecné vzdělávání

Typ modulu

všeobecně vzdělávací

Využitelnost vzdělávacího modulu

Kategorie dosaženého vzdělání

M (EQF úroveň 4)

L0 (EQF úroveň 4)

Vzdělávací oblasti

UK - Umění a kultura (včetně literatury)

Komplexní úloha

Obory vzdělání - poznámky

Délka modulu (počet hodin)

24

Poznámka k délce modulu

Platnost modulu od

30. 04. 2020

Platnost modulu do

Vstupní předpoklady

Vstupním předpokladem je osvojení očekávaných výstupů RVP ZV v oblasti literární výchovy, především těch, které se týkají práce s texty.

Modul je bez nároku na předchozí znalosti v oblasti literární historie.

Tento modul lze absolvovat souběžně s dalšími moduly spadajícími do vzdělávací oblasti Umění a kultura.

JÁDRO MODULU

Charakteristika modulu

Vzdělávací modul spadá do obsahového okruhu Umělecký text. V rámci modulu se žáci učí aplikovat znalosti o jazykové, tematické a kompoziční složce uměleckého díla na konkrétních literárních textech. Prostřednictvím modulu je zároveň naplňována potřeba kontinuálního rozvoje čtenářských dovedností žáků.

Očekávané výsledky učení

Žák

- a) rozezná jazykové prostředky uměleckého stylu;
- b) určí hlavní motivy uměleckého díla a vystihne jeho téma;
- c) zhodnotí dílo z hlediska jeho kompozice.

Obsah vzdělávání (rozpis učiva)

Obsah modulu je výrazně limitován požadavky společné části maturitní zkoušky v oblasti literární teorie. Z tohoto úhlu pohledu je zde definovaný obsah minimálním základem žakových znalostí a dovedností.

- tři základní složky literárního díla – jazyková, tematická a kompoziční;
- jazykové prostředky – 1. tropy (např. metafora, personifikace, synestézie, přirovnání, oxymóron, metonymie, synekdocha, hyperbola, eufemismus, ironie, symbol, epiteton constans a ornans), 2. figury (např. aliterace, onomatopoeia, anafora, epifora, epanastrofa, epizeuxis, antiteze), figury řečnické (např. apostrofa, řečnická otázka), vrstvy národního jazyka;
- tematická výstavba díla – motiv a téma;
- kompozice – uspořádání chronologické, rámcové, retrospektivní, paralelní a gradace;
- vyprávěcí postupy – nevlastní přímá řeč, nepřímá řeč, polopřímá řeč a smíšená řeč.
- literární druhy a žánry

Očekávaných výsledků vzdělávání se dosahuje směřováním k osvojení následujících dovedností:

Žák:

a) rozezná jazykové prostředky uměleckého stylu

- rozliší jednotlivé vrstvy národního jazyka
- rozezná jazykové prostředky uměleckého stylu (přenášení významu)
- rozezná figury založené na opakování (figury řečnické)

b) určí hlavní motivy uměleckého díla a vystihne jeho téma

- interpretuje přečtený text
- vystihne téma týkající se postav a prostředí
- porovnává dva a více textů z různých úhlů pohledu
- rozliší způsoby uspořádání literárního díla

c) zhodnotí dílo z hlediska jeho kompozice

- vystihne různé druhy uspořádání výstavby textu
- posoudí zvolené vyprávěcí postupy
- obhajuje vyslovené názory a argumenty

Učební činnosti žáků a strategie výuky

- metody a postupy kritického myšlení
- individuální četba žáků
- rozbor vybraných uměleckých textů a děl a vystižení smyslu použití vybraných jazykových prostředků
- řešení pracovních listů s ukázkami
- řešení souborů úloh
- vedení individuálních čtenářských portfolií
- tematicky orientované projekty
- řízená prezentace přečtených děl z hlediska žakovských dojmů a postřehů z četby

Zařazení do učebního plánu, ročník

VÝSTUPNÍ ČÁST

Způsob ověřování dosažených výsledků

a) rozezná jazykové prostředky uměleckého stylu

- průběžně ověřováno prostřednictvím pracovních listů a souborů úloh
- v případě žákovských projektů doporučeno při hodnocení výstupů (referát, prezentace apod.) využít prvků formativního hodnocení

b) určí hlavní motivy uměleckého díla a vystihne jeho téma

- průběžně ověřováno prostřednictvím pracovních listů tak, aby východiskem žákovy práce byly texty využívané i v modulech dalších obsahových okruhů
- lze také využít tematické testové nástroje s jednoznačně stanovenými kritérii hodnocení individualizovanými pro každý užitý evaluační nástroj

c) zhodnotí dílo z hlediska jeho kompozice

- ověřováno průběžně prostřednictvím čtenářského portfolio a samostatných vystoupení žáků ve třídě včetně učitelem řízené diskuse – zejména využití prvků formativního hodnocení; východisko hodnocení zaměřeno na to, co žák dokázal, jakého dosáhl pokroku, nikoli opačně; při hodnocení tohoto výsledku učení doporučeno nehodnotit známkami

Výsledky učení a) a b) jsou ověřovány v závěru modulu souhrnným testem, jehož specifikací jsou předmětné výsledky učení. Základní nastavení specifikace testu je 50% zastoupení každého výsledku učení. Toto nastavení lze měnit podle potřeb jednotlivých vyučujících, přičemž zastoupení jednotlivých výsledků učení nesmí klesnout pod 25 %. Procentuální zastoupení výsledku učení je odvozeno od maximálního získatelného počtu bodů za daný výsledek učení (nikoli tedy od počtu úloh – může se jednat o dramatický rozdíl).

Kritéria hodnocení

Při průběžném hodnocení dosahovaných jednotlivých výsledků učení a)–b) je využíváno souborů úloh / pracovních listů, které zaručují vysokou objektivitu hodnocení – hodnocení na úrovni stanovení mezní hranice úspěšnosti a od ní odvozených bodových rozmezí pro případné vyjádření výsledku žáka známkou nebo jiným číselným či slovním způsobem je u jednotlivých výsledků učení v kompetenci vyučujícího. Zároveň se doporučuje souběžně využít prvků formativního hodnocení, zvláště při vyjádření žákova vlastního prožitku.

Výsledek učení c) je hodnocen na škále uspěl – neuspěl, přičemž základním předmětem hodnocení je obhajoba žakových tvrzení a jeho argumentace, nikoli souhlas/nesouhlas vyučujícího s žakovými názory a tvrzeními.

Při závěrečném ověřování dosažených výsledků učení a)–b) souhrnným testem jsou doporučená kritéria nastavena následovně:

Mezní úroveň úspěšnosti je stanovena na 40 %.

Převodník dosažené úspěšnosti na známku :

úspěšnost žáka v testu pod 40 % = nedostatečný

úspěšnost žáka v testu od 40 do 55 % = dostatečný

úspěšnost žáka v testu od 56 do 70 % = dobrý

úspěšnost žáka v testu od 71 do 85 % = chvalitebný

úspěšnost žáka v testu od 86 do 100 % = výborný

K dosažení známky výborný – dostatečný v celkovém hodnocení modulu musí žák zároveň uspět ve výsledku učení c).

Nastavená obtížnost testu musí odpovídat dovednostem žáků, jejichž studium je zakončeno maturitní zkouškou, tzn. doporučuje se používat úlohy s průměrnou a vyšší úrovní obtížnosti. Zařazení nepřiměřeně snadných úloh by vyvolávalo potřebu posunovat mezní hranici úspěšnosti a použitý evaluační nástroj (test / soubor úloh) by vykazoval nevyhovující psychometrické charakteristiky.

Doporučená literatura

Nünning, A.: Lexikon teorie literatury a kultury. Brno, Host 2006.

Eco, U.: Šest procházek literárními lesy. Olomouc, Votobia 1997.

Eagleton, T.: Úvod do literární teorie. Praha, Plus 2010.

Ibrahim, R.; Plecháč, P.; Říha J.: Úvod do teorie verše. Praha, Akropolis 2014.

učebnice a další výukové materiály dle potřeb vyučujícího včetně slovníků literární teorie

Poznámky

Doporučuje se pracovat s texty obsahově blízkými zájmům žáků.

Rozvržení hodin podle potřeb vyučujícího, možno souběžně s moduly dalších obsahových okruhů.

Obsahové upřesnění

VV - Všeobecné vzdělávání

Materiál vznikl v rámci projektu Modernizace odborného vzdělávání (MOV), který byl spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jehož realizaci zajišťoval Národní pedagogický institut České republiky. Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Ludmila Vandová. [Creative Commons CC BY SA 4.0](#) – Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.